

[1] Conjugació de les formes simples

Les formes verbals simples es componen de **rel** (tònica); de **vocal temàtica** (VT) pròpia de cada conjugació (tònica); de marca de **mode, temps i aspecte** (Tps) (tònica) i, finalment, de marca de **persona i nombre** o **concordança** (Conc):

Rel	VT	Tps	Conc		Regles aplicades	Conj.
escólt	á	va	∅	<i>escoltava</i>	RF 1. Desaccentuació	1 ^a
condú	í	rá	s	<i>conduiràs</i>	RF 1. Desaccentuació	3 ^a
tém	é	s	∅	<i>temés</i>	RF 1. Desaccentuació	2 ^a
búll	í	∅	m	<i>bullim</i>	RF 1. Desaccentuació	3 ^a b
possé	í	ría	u	<i>posseiríeu</i>	RF 1. Desac.+RMF 1. Substit. a>e	3 ^a a
cánt	∅	i	n	<i>cantin</i>		1 ^a

Hi ha tres paradigmes regulars que es diferencien entre ells

- per la vocal temàtica característica (1^a: -á-, -a-, -é-; 2^a: -é-, -e-, -í-; 3^a: -í-),
- per la presència de l'increment **-eix** als presents de la 3^a a i
- per les marques de temps de l'indicatiu imperfecte (1^a: -va / 2^a i 3^a: -a).

Conj.	VT	VT / increment	VT	VT / Tps	VT	sense VT
1 ^a	cant- a -r	cant- e -s	cant- e -m	cant- a - va	cant- e -ssis	cant- ∅ -is
2 ^a	tém- e -r	tem- ∅ -s	tem- e -m	tem- i - a	tem- e -ssis	tem- ∅ -is
3 ^a a	serv- i -r	serv- eix -es	serv- i -m	serv- i - a	serv- i -ssis	serv- eix -is
3 ^a b	dorm- i -r	dorm- ∅ -s	dorm- i -m	dorm- i - a	dorm- i -ssis	dorm- ∅ -is

S'assigna un verb a una conjugació atenent al gerundi i no pas a l'infinitiu (que excepcionalment pot pertànyer a una conjugació diferent); per exemple:

el verb *tenir* (infinitius: *tenir* de la 3^a o *tindre* de la 2^a) és de la 3^a (gerundi: *tenint*);
 el verb *escriure* (infinitiu *escriure* de la 2^a) és de la 3^a (gerundi: *escrivint*).

[2] Regles fonètiques (RF)

En la formació de les formes verbals cal tenir present diverses regles fonètiques que actuen en la formació de mots:

RF 1. Desaccentuació: només es realitza l'últim accent subjacent;

- per exemple: “n’havia trobades moltíssimes”

/n ábí~a trób-á-d-a-z mólt-ísim-a-z/ → [n əβíə trubáðəz multísiməs]

RF 2. Ensordiment de les oclusives finals de mot (davant de pausa o de vocal);

- per exemple: estic agafat:

/estí'g agafád/ → [əstí'k əɣəfát||]

RF 3. Inserció d'una /d/ eufònica entre /n/ o /l/ finals de síl·laba i /r/ inicial de síl·laba seguida de vocal; per exemple: estendre, romandré, compoundria, vendre, voldria.

v.model	tém	e	r	é	<i>temeré</i>	tém	e	r	ía	<i>temeria</i>	dórm	í	r	<i>dormir</i> 3 ^a
	mól	∅	r	é		pón	∅	r	ía		tín	∅	r	
→	mól	d	r	é	<i>moldré</i>	pón	d	r	ía	<i>pondria</i>	tín	d	r	e <i>tindre</i> 2 ^a

Aquest procés també ha produït noms o adjectius com **divendres**, **cendra**, **tendre**; per exemple: DIE(M) VENERIS > **divenres** [nr] > **divendres** / **divenres** [nr] (rossellonès).

[3] Regles morfofonològiques

Podem considerar regulars els canvis provocats per les regles següents:

RMF 1. Substitució de /a/ àtona per /e/ quan duu immediatament a continuació una marca de nombre; per exemple:

- Verb: /kánta+s, anáva+m, anáva+w, kánta+n/ → cant**es**, anàv**em**, anàv**eu**, cant**en**.
- Noms, adjectius, determinants: /la+s táwla+s álta+s/ → **les** taule**s** alt**es**.

RMF 2. Inserció d'una /e/ de sosteniment abans de # (límit de fi de mot) o -z # en els grups consonàntics següents:

- Consonant oclusiva + /l/ o /r/ __ (-z) #; per exemple: obre, omples; batre, perdre.

v.model	dórm	∅	∅	dorm	dórm	∅	s	dorms	tém	e~r		témer
	óbr	e	∅	obre	óbr	e	s	obres	bát	∅~r	e	batre
	ómpl	e	∅	omple	ómpl	e	s	omples	pérd	∅~r	e	perdre

També en noms i adjectius com ample, pobre, poble, vidre, sogre, cercle, angle.

- Semivocal /w/ + /r/ __ # [després de diftong decreixent]; com veure, seure, coure:

v.model	tém	e~r		témer	tém	e~r		témer	tém	e~r		témer
	véw	∅~r	e	veure	séw	∅~r	e	seure	ków	∅~r	e	coure

- Consonant /r/ o consonant geminada __ (-z) #; per exemple:

v.model	tém	∅	∅	tem	tém	∅	s	tems	tém	∅	∅	tem
	kór	e	∅	corre	kór	e	s	corres	rekór	e	∅	recorre

També en noms o adjectius amb rel acabada en les mateixes consonants com esquerre, torre, rotlle o rotllo, motlle o motllo.

- Consonant fricativa coronal, /s, z, ʃ, ʒ/, __ -z #; per exemple:

v.model	tém	∅	s	tems	tém	∅	s	tems		∅	s	
	tús	e	∅	tusses	konéʃ	e	s	coneixes	fér~éʃ	e	s	fereixes
	kúz	e	s	cuses	fúz	e	s	fuges	cóbr~éʃ	e	s	cobreixes

També en el plural de noms i adjectius masculins aguts acabats en fricativa coronal apareix una vocal de suport: gossos, gasos, calaixos, rojos (/però: roigs); aquesta vocal de sosteniment, emperò, ja no és “e” (los monges) sinó “o” (els monjos).

[4] Les irregularitats verbals

Moltes formes verbals no segueixen estrictament els verbs considerats model de conjugació: són irregulars. Vegem, ara, els principals tipus d'irregularitats en català.

Irregularitats de la rel

Un cert nombre de verbs presenten **rels alternants** (rels diferents segons la forma verbal); però mentre que alguns verbs mostren solucions úniques, la major part segueix certes pautes.

- No segueixen cap pauta verbs com
 - *ésser* (ser, **ésser**, **sóc**, **ets**, **som**, **sigui**, **fórem**, **eres**, **estat**);
 - *anar* (**anem**, **vagis**, **vas**, **vés**);
 - *fer* (**faig**, **fas**, **fem**, **feia**, **facin**).
- Bona part dels verbs irregulars segueix unes pautes; això fa que els puguem subagrupar:
 - a. La irregularitat més comuna de la rel és l'aparició d'una **consonant velar**:
 - a1. Aquesta consonant velar sol ser /g/, encara que de vegades és /sk/:
 moldre: **molgui**; venir: **vinc**; estar: **estigué** / viure: **visc**; néixer: **nascut**.
 - a2. La consonant velar apareix en determinats temps i persones:
 - indicatiu present (1ª sing): **conec** / coneixes...
 - indicatiu passat simple: **coneguí**;
 - subjuntiu present i imperfecte: **conegui**, **coneguéis**;
 - imperatiu (3ª s., 1ª pl., 3ª pl.): **conegui**, **coneguem**, **coneguin**;
 - participi passat: **conegut**.
 - a3. Apareix per addició (**molem** / **molguem**) o per substitució (**beuen** / **beguin**).
 - b. Una altra irregularitat és la substitució d'una **vocal per una altra**:
 collir: **cullen**; sobreixir: **sobreïx**.
 - c. Algun verb pot tenir **dues rels en concurrència** per a una mateixa forma verbal:
 néixer o **nàixer**; **treu** o **trau**; **naixés** o **nasqués**; **venut** o **vengut**.

Irregularitats de la vocal temàtica

Presenten **delisió** o **pèrdua** de la vocal temàtica

- els verbs amb un infinitiu en **-re**, com *batre* o *coure*, (a l'infinitiu, futur i condicional)
- i els participis forts ('els que mantenen l'accent al radical' com *clos* o *imprès*):

	Rel	VT		Temps		Rel	VT		Temps	
V. model	tém	e	ré	<i>temeré</i>	futur	tém	ú	da	<i>temuda</i>	participi
	bát	ø	ré	<i>batré</i>	futur	koméz	ø	a	<i>comesa</i>	participi
V. model	tém	e	ría	<i>temeria</i>	condicional	klóz	ø	a	<i>closa</i>	participi
	vén	ø	ría	<i>vendria</i>	condicional	estré	ø	ta	<i>estreta</i>	participi
V. model	tém	e	r	<i>témer</i>	infinitiu	dórm	í	da	<i>dormida</i>	participi
	ków	ø	r	<i>coure</i>	infinitiu	øbér	ø	ta	<i>oberta</i>	participi

Els paradigmes verbals

Altres formes verbals presenten casos de **substitució** de vocal temàtica que poden suposar o no canvi de conjugació (o sigui que un verb estigui a cavall entre dues conjugacions).

	Rel	VT	Conj		Rel	VT	Conj		Rel	VT	Conj	
V. model	tém	e	r	2 ^a	tém	é	nt	2 ^a	tém	í	a	2 ^a
	pód	é	r	2 ^a	pód	é	nt	2 ^a	dú	i	a	2 ^a
	áv	é	r	2 ^a	áv	é	nt	2 ^a	ré	i	a	2 ^a

Tanmateix en verbs com *estar* (de la 1^a) o com *tenir*, *escriure* o *viure* (de la 3^a), la **substitució** de vocal temàtica indica **canvi de conjugació**:

	Rel	VT	Conj		Rel	VT	Conj		Rel	VT	Conj	
V. model	kánt	á	rez	1 ^a	dórm	í	z	3 ^a	dórm	í	m	3 ^a
	estíg	é	rez	2 ^a	vísk	é	z	2 ^a	eskρίg	é	m	2 ^a
	estíg	é	siz	2 ^a	tíng	é	z	2 ^a	tíng	é	m	2 ^a

Irregularitats en l'expressió del temps

Trobem **delisió** de la marca de temps a la 1ª persona del singular de l'Indicatiu Present dels verbs velars (*tinc*, *visc*) i de la marca de participi en certs participis forts (*clos*, *pres*):

	Rel	VT	Tps	Ind. present	Rel	VT	Tps	Participi
V. model	tém	ø	o	<i>temo</i>	tém	ú	d~a	<i>temuda</i>
	díg	ø	ø	<i>dic</i>	koméz	ø	ø~a	<i>comesa</i>
	véng	ø	ø	<i>venc</i>	klóz	ø	ø~a	<i>cloa</i>
	vísk	ø	ø	<i>visc</i>	apréz	ø	ø~a	<i>oberta</i>

També hi ha casos de **substitució** d'una marca de temps:

	Rel	VT	Tps	Participi	Rel	VT	Tps	Condicio	Rel	VT	Tps	S. Pres
V. m	tém	ú	d~a	<i>temuda</i>	tém	é	ria	<i>temeria</i>	tém	ø	i	<i>temi</i>
	ofér	ø	t~a	<i>oferta</i>	ág	é	ra	<i>haguera</i>	sápig	ø	a	<i>sàpiga</i>
	kúj	ø	t~a	<i>cuïta</i>	fó	ø	ra	<i>fóra</i>	sápig	ø	a	<i>càpiga</i>
	dí	ø	t~a	<i>dita</i>								

Irregularitats en l'expressió de la persona

La segona persona del singular de l'imperatiu d'algun verb es realitza amb **-s** i no pas amb **Ø**, com és habitual. Observem-ho:

beu- Ø / digues, vulgues, sàpigues, vés, ves, fes...

Els paradigmes verbals

[5] Morfemes gramaticals de les formes verbals

Nom habitual del temps verbal	Exemples	Mode	Temps		Aspecte	
		[- imp] [subj]	[pas]	[fut]	[perf]	[punt]
Present d'indicatiu	<i>miro, perds, divideixo</i>	-	-	-	-	-
Imperfet d'indicatiu	<i>mirava, perdies</i>	-	+	-	-	-
Futur	<i>miraré, perdran</i>	-	-	+	-	-
Condicional	<i>miraria, perdríem</i>	-	+	+	-	-
Indicatiu passat (simple o perifràstic)	<i>anares, dividíreu</i> <i>vas anar, vau dividir</i>	-	+	-	-	+
Perfet d'indicatiu	<i>ha mirat</i>	-	-	-	+	-
Plusquamperfet d'indicatiu	<i>havia mirat</i>	-	+	-	+	-
Futur perfet	<i>hauré mirat</i>	-	-	+	+	-
Condicional perfet	<i>hauria mirat</i>	-	+	+	+	-
Passat anterior d'indicatiu (simple o perifràstic)	<i>vas haver mirat,</i> <i>hagueres mirat</i>	-	+	-	+	+
Subjuntiu present	<i>miri, perdi, divideixi</i>	+	-		-	-
Imperfet de subjuntiu	<i>anés, perdés, eixissis</i>	+	±		-	-
Passat de subjuntiu	<i>vagis mirar</i>	+	+		-	+
Subjuntiu perfet	<i>hagi cantat</i>	+	-		+	-
Subjuntiu plusquamperfet	<i>haguéssim mirar</i>	+	±		+	-
Passat anterior de subjuntiu	<i>vagi haver anat</i>	+	+		+	+
Imperatiu	<i>vine, vés</i>	+ imp	-	-	-	-

Aclariments

- El nom dels temps verbals són meres etiquetes, renovades el 2002 per l'IEC.
- Abreviacions usades: mode subjuntiu [subj], mode imperatiu [imp]; temps passat [pas], temps futur [fut]; aspecte perfectiu [perf], aspecte puntual [punt].

Aspecte verbal

Perfecció	Duració
[+ perf]: perfectiu (acció acabada): marca: haver + PP (<i>havien tornat</i>)	[+ punt]: puntual (acció vista globalment): marca: va- / vag- + Infinitiu (<i>vam tornar</i>)
[- perf]: imperfectiu (acció no acabada)	[- punt]: duratiu (desenvolupament de l'acció)

Els paradigmes verbals

[6]

Primera conjugació regular: *cantar*

FORMES NO PERSONALS	INDICATIU	SUBJUNTIU
<i>Infinitiu</i> cant-ar	<i>Passat (simple)</i> cant-í cant-ares cant-à cant-àrem	<i>Present</i> cant-i cant-is cant-i cant-em
<i>Gerundi</i> cant-ant	cant-àreu cant-aren	cant-eu cant-in
<i>Participi</i> cant-at		
 INDICATIU		
<i>Present</i>	<i>Futur</i>	<i>Imperfet</i>
cant-o cant-es cant-a cant-em cant-eu cant-en	cant-aré cant-aràs cant-arà cant-arem cant-areu cant-aran	cant-és cant-essis cant-és cant-éssim cant-éssiu cant-essin
<i>Imperfet</i>	<i>Condicional</i>	IMPERATIU
cant-ava cant-aves cant-ava cant-àvem cant-àveu cant-aven	cant-aria cant-aries cant-aria cant-aríem cant-aríeu cant-arien	cant-a cant-i cant-em cant-eu cant-in

Tots els verbs de la primera conjugació són regulars, llevat dels verbs *anar* i *estar*.

Es conjuguen com *cantar*, entre molts d'altres verbs, *allargassar*, *amidar*, *analitzar*, *assecar*, *avançar*, *desgranar*, *despacientar*, *embrutar*, *embutxacar*, *entrebancar*, *escanyussar-se*, *esclarissar-se*, *espanyar*, *estovar*, *expatriar*, *expropiar*, *gasificar*, *mobilitzar*, *mossegar*, *parlotejar*, *parpellejar*, *ploriquejar*, *queixalar*, *refrescar*, *regraciar* o *simplificar*.

Observeu:	El verb <i>dar</i> és defectiu a l'indicatiu present: <i>dem</i> , <i>deu</i> .
Digueu bé:	<i>Afai</i> to, <i>em disf</i> resso, <i>munto</i> i <i>desm</i> unto, <i>tanco</i> .
Recordeu	<i>Avan</i> ça, <i>avan</i> cen; <i>pa</i> go, <i>pa</i> guem; <i>enaig</i> ua, <i>enaig</i> üen; <i>asse</i> ca, <i>asse</i> quen; <i>obli</i> quar, <i>obli</i> qüin; <i>passe</i> ja, <i>passe</i> gi; <i>an</i> àvem, <i>an</i> àveu; <i>an</i> és, <i>an</i> éssim, <i>an</i> éssiu; <i>canv</i> ï, <i>canv</i> ï's, <i>canv</i> ï'n...
Observeu:	No són pronominals <i>baixar</i> , <i>callar</i> , <i>marxar</i> , <i>pujar</i> (castellà: <i>bajarse</i> , <i>callarse</i> , <i>marcharse</i> ...); però sí que són pronominals <i>anar-se'n</i> , <i>enfilarse</i> ...
Són diferents:	<i>abaixar</i> / <i>baixar</i> , <i>anomenar</i> / <i>nomenar</i> , <i>assenyalar</i> / <i>senyalar</i> , <i>composar</i> / <i>compondre</i> , <i>continuar</i> / <i>seguir</i> , <i>posar</i> / <i>pondre</i> , <i>posar</i> / <i>ficar</i> ...

Els paradigmes verbals

[7] Segona conjugació regular: *témer*

FORMES NO PERSONALS	INDICATIU	SUBJUNTIU
<i>Infinitiu</i> tém-er	<i>Passat (simple)</i>	<i>Present</i>
	tem-í	tem-i
<i>Gerundi</i> tem-ent	tem-eres	tem-is
	tem-é	tem-i
	tem-érem	tem-em
<i>Participi</i> tem-ut	tem-éreu	tem-eu
	tem-eren	tem-in
INDICATIU		
<i>Present</i>	<i>Futur</i>	<i>Imperfet</i>
tem-o	tem-eré	tem-és
tem-s	tem-eràs	tem-essis
tem-	tem-erà	tem-és
tem-em	tem-erem	tem-éssim
tem-eu	tem-ereu	tem-éssiu
tem-en	tem-eran	tem-essin
<i>Imperfet</i>	<i>Condicional</i>	IMPERATIU
tem-ia	tem-eria	
tem-ies	tem-eries	tem-
tem-ia	tem-eria	tem-i
tem-íem	tem-eríem	tem-em
tem-íeu	tem-eríeu	tem-eu
tem-ien	tem-erien	tem-in

Segueixen exactament el model *témer* els verbs *fúmer, fènyer, pertànyer, prémer, trémer* i *esprémer*; a més, el segueixen amb algun canvi o irregularitat el verbs següents:

- participi irregular ⁽²⁾: *atènyer, constrènyer, empènyer, estrènyer i restrènyer; plànyer i complànyer*;
- vocal de suport ⁽¹⁾: *vèncer, convèncer, revèncer*;
- vocal de suport ⁽¹⁾ i participi irregular ⁽²⁾: *tòrcer, colltòrcer, destòrcer, retòrcer*;
- vocal de suport ⁽¹⁾ i velarització ⁽³⁾: *córrer, concórrer, descórrer, discórrer, escórrer, incórrer, ocórrer, recórrer, socórrer, transcórrer*.

Nota 1	Torces, torç; vences, venç; correes, corre...	(Vegeu RMF 2)
Nota 2	Tenen participi fort, irregular: atès, tort, estret... Cerqueu-los a [35].	
Nota 3	Presenta velaritzacions al subjuntiu present [27] (<i>correm</i> o <i>correguem</i> ; <i>correu</i> o <i>corregueu</i>), a l'imperatiu [30], al passat simple [32] (<i>correguí</i> , <i>corregueres</i> ...) i al subjuntiu imperfet [33] (<i>corregués</i>).	
Observeu:	<i>Concorrem, concorreu; recorrem; discorrem / pertany, ocorre, transcorre.</i>	

Els paradigmes verbals

[8] Tercera conjugació regular (III a): *servir*

FORMES NO PERSONALS	INDICATIU	SUBJUNTIU
<i>Infinitiu</i> serv-ir	<i>Passat (simple)</i> serv-í serv-ires serv-í serv-írem serv-íreu serv-iren	<i>Present</i> serv-eixi serv-eixis serv-eixi serv-im serv-iu serv-eixin
<i>Gerundi</i> serv-int		
<i>Participi</i> serv-it		
 INDICATIU		
<i>Present</i>	<i>Futur</i>	<i>Imperfet</i>
serv-eixo serv-eixes serv-eix serv-im serv-iu serv-eixen	serv-iré serv-iràs serv-irà serv-irem serv-ireu serv-iran	serv-ís serv-issis serv-ís serv-íssim serv-íssi serv-issin
<i>Imperfet</i>	<i>Condicional</i>	IMPERATIU
serv-ia serv-ies serv-ia serv-íem serv-íeu serv-ien	serv-iria serv-iries serv-iria serv-iríem serv-iríeu serv-irien	serv-eix serv-eixi serv-im serv-iu serv-eixin

Tots els verbs de la 3ª conjugació, llevat dels de la llista de **III b** [9], es conjuguen com *servir*: *cobrir*⁽¹⁾, *complir*⁽¹⁾, *establir*⁽¹⁾, *imprimir*⁽¹⁾, *induir*, *partir*, *reblir*⁽¹⁾, *sofrir*⁽¹⁾, *sorgir*, *suplir*⁽¹⁾.

Diferents del seu primitiu:

Han passat a la **IIIa** els verbs derivats següents: *escruixeix* / (cruix), *assenteixo* / (sento), *dissentaixo* / (sento), *assortaixo* / (surto).

També es conjuguen per **IIIb**:

Acudeixo (*acudo*); *junyeixo*, *junyo*; *desmenteixo* (*desmento*); *m'arrupeixo* (*m'arrupo*); *llueix*, *llu*⁽²⁾; *presumeixo* (*presumo*); *brunzeix* o *brunz*; *rellueix* o *relluu*; *resumeixo* (*resumo*); *consumeix*, *consum*; *menteixo*, *mento*.

Atenció:

Aclareix; *afavoreix*, *floreix*, *garanteix*, *pol·lueix*, *reflecteix*, *traeix*.

Nota 1

Tenen participi fort, irregular: *cobert*, *sofert* ... Cerqueu-los a [35].

Nota 2

Llueixo un vestit, unes joies... / *llu* el sol, l'estel, l'ull.

Els paradigmes verbals

[9] Tercera conjugació regular (III b): *dormir*

FORM. NO PERSONALS	INDICATIU	SUBJUNTIU
<i>Infinitiu</i> dorm-ir	<i>Passat (simple)</i> dorm-í	<i>Present</i> dorm-i
<i>Gerundi</i> dorm-int	dorm-ires dorm-í	dorm-is dorm-i
<i>Participi</i> dorm-it	dorm-írem dorm-íreu dorm-iren	dorm-im dorm-iu dorm-in
 INDICATIU		
<i>Present</i> dorm-o dorm-s dorm- dorm-im dorm-iu dorm-en	<i>Futur</i> dorm-iré dorm-iràs dorm-irà dorm-irem dorm-ireu dorm-iran	<i>Imperfet</i> dorm-ís dorm-íssis dorm-ís dorm-íssim dorm-íssi dorm-íssi
<i>Imperfet</i> dorm-ia dorm-ies dorm-ia dorm-íem dorm-íeu dorm-ien	<i>Condicional</i> dorm-iria dorm-iries dorm-iria dorm-iríem dorm-iríeu dorm-irien	IMPERATIU dorm- dorm-i dorm-im dorm-iu dorm-in

Segueixen exactament el model *dormir* els verbs *adormir*, *ajupir*, *bullir (rebullir)*, *cruixir (escruixir)*, *entrelluir*, *esmunyir*, *grunyir*, *munyir*, *pudir*, *retrunyir*; a més, el segueixen amb alguna modificació o irregularitat el verbs següents:

- canvi de conjugació: *sentir (sent)* [i *consentir*, *pressentir*, *ressentir-se*]; en canvi, són de la **III a** *assentir (assenteix)* i *dissentir (dissenteix)*;
- vocal de suport ⁽¹⁾: *fugir* (i *defugir*);
- canvi en la vocal tònica de la rel ⁽²⁾: *collir* (i *acollir*, *escollir*, *recollir*), *cosir* (i *descosir*, *recosir*), *eixir* (*deseixir-se*, *sobreixir*, *reeixir*), *escopir*, *sortir* [i *sobresortir*; però *assortir (assorteix)* és de la **IIIa**], *tossir*;
- participi irregular ⁽³⁾: *morir*, *obrir* (i *reobrir*, *entreobrir*), *omplir* (i *reomplir*).

Nota 1: ind. present:

<i>Fuges</i> , <i>fuig</i> ; <i>obres</i> , <i>obre</i> ; <i>omples</i> , <i>omple</i> . (Vegeu RMF 2)
--

També per **IIIa**:

<i>Brunz</i> o <i>brunzeix</i> ; <i>lluu</i> o <i>llueix</i> ⁽⁴⁾ ; <i>percut</i> (<i>percudeix</i>).

Nota 2:

Irregular a l'I. Present [25] (<i>cull</i> / <i>collim</i> ; <i>ix</i> / <i>eixim</i>), al S. Present [28] (<i>culli</i> / <i>collim</i> ; <i>ixi</i> / <i>eixim</i>) i a l'Imperatiu (<i>cull</i> / <i>collim</i> ; <i>ix</i> / <i>eixim</i>).

Nota 3

Tenen participi fort irregular: <i>mort</i> , <i>obert</i> ... Cerqueu-los a [35].
--

Nota 4

<i>Lluu</i> el sol, l'estel, l'aigua... / <i>llueix</i> una gavardina, un anell.
--

Els paradigmes verbals

[10] Temps verbals compostos i perifràstics

Infinitiu compost:

haver cantat, haver temut, haver servit, haver dormit.

Gerundi compost:

havent cantat, havent temut, havent servit, havent dormit.

INDICATIU

Passat perifràstic:

vaig dar, vas (vares) dar, va dar, vam (vàrem) dar, vau (vàreu) dar, van (varen) dar.

Perfet:

he cantat, has temut, ha servit, hem o havem dormit, heu o haveu cantat, han temut.

Plusquamperfet:

havia cantat, havies temut, havia servit...

Passat anterior:

haguí o vaig haver anat, hagueres o vas haver anat...

Futur perfet:

hauré cantat, hauràs cantat, haurà cantat...

Condicional perfet:

hauria o haguera cantat, hauries o hagueres temut...

SUBJUNTIU

Perfet:

hagi dat, hakis dat, hagi dat, hàgim (haguem) dat, hàgiu (hagueu) dat, hagin dat.

Passat perifràstic:

vagi cantar, vagis cantar, vagi cantar...

Passat anterior:

vagi haver cantat, vagis haver cantat, vagi haver cantat...

Plusquamperfet:

hagués cantat, haguéssis cantat, hagués cantat...

[11] Variants dels temps simples al valencià i al balear

	1 ^a girar		2 ^a témer		3 ^a a unir		3 ^a b dormir	
	Valencià	Balear	Valencià	Balear	Valencià	Balear	Valencià	Balear
Indicatiu present	(jo) gire	gir giram girau	tem tems tem		unix unixes unix unixen	unesc uneixes uneix uneixen	dorm dorms dorm	
Subjunt. present	gire gires gire giren	giri	tema temes tema temen	temi	unixca unixques unixca unixquen	unisqui unisquis unisqui unisquin	dorma dormes dorma dormen	dormi
Imperatiu	gire (ell) giren	girau	tema temen	temi temin	unix unixca unixquen	unisqui unisquin	dorma dormen	dormi dormin
Subjunt. Imperfet	girara o giràs girares o girasses	giràs girassis	temera o temés temeres o temesses	temés	unira o unís unires o unisses	unís	dormira o dormís dormires o dormisses	dormís

Els paradigmes verbals

[12] Morfemes de les conjugacions regulars

Conjugació	1ª cantar				2ª témer				3ª a servir				3ª b dormir			
	Rel	TpsMod		Pe No	Rel	TpsMo		Pe No	Rel	TpsMod		Pe No	Rel	TpsMo		Pe No
		VT				VT				VT				VT		
Indicatiu Present	cánt	-	o	∅	tém	-	o	∅	sérv	èix	o	∅	dòrm	-	o	∅
	cánt	a	-	s	tém	-	-	s	sérv	èix (e)	s	dòrm	-	-	s	
	cánt	a	-	∅	tém	-	-	∅	sérv	èix	-	∅	dòrm	-	-	∅
	cánt	è	-	m	tém	è	-	m	sérv	í	-	m	dòrm	í	-	m
	cánt	è	-	u	tém	è	-	u	sérv	í	-	u	dòrm	í	-	u
	cánt	a	-	n	tém	-	e	n	sérv	èix	e	n	dòrm	-	e	n
Imperfet	cánt	á	va	∅	tém	í	a	∅	sérv	í	a	∅	dòrm	í	a	∅
	cánt	á	va	s	tém	í	a	s	sérv	í	a	s	dòrm	í	a	s
	cánt	á	va	∅	tém	í	a	∅	sérv	í	a	∅	dòrm	í	a	∅
	cánt	á	va	m	tém	í	a	m	sérv	í	a	m	dòrm	í	a	m
	cánt	á	va	u	tém	í	a	u	sérv	í	a	u	dòrm	í	a	u
	cánt	á	va	n	tém	í	a	n	sérv	í	a	n	dòrm	í	a	n
Passat	cánt	-	í	∅	tém	-	í	∅	sérv	í	-	∅	dòrm	í	-	∅
	cánt	á	re	s	tém	é	re	s	sérv	í	re	s	dòrm	í	re	s
	cánt	á	-	∅	tém	é	-	∅	sérv	í	-	∅	dòrm	í	-	∅
	cánt	á	re	m	tém	é	re	m	sérv	í	re	m	dòrm	í	re	m
	cánt	á	re	u	tém	é	re	u	sérv	í	re	u	dòrm	í	re	u
	cánt	á	re	n	tém	é	re	n	sérv	í	re	n	dòrm	í	re	n
Futur	cánt	á	ré	∅	tém	e	ré	∅	sérv	í	ré	∅	dòrm	í	ré	∅
	cánt	á	rá	s	tém	e	rá	s	sérv	í	rá	s	dòrm	í	rá	s
	cánt	á	rá	∅	tém	e	rá	∅	sérv	í	rá	∅	dòrm	í	rá	∅
	cánt	á	rè	m	tém	e	rè	m	sérv	í	rè	m	dòrm	í	rè	m
	cánt	á	rè	u	tém	e	rè	u	sérv	í	rè	u	dòrm	í	rè	u
	cánt	á	rà	n	tém	e	rà	n	sérv	í	rà	n	dòrm	í	rà	n
Condicional	cánt	á	ría	∅	tém	e	ría	∅	sérv	í	ría	∅	dòrm	í	ría	∅
	cánt	á	ría	s	tém	e	ría	s	sérv	í	ría	s	dòrm	í	ría	s
	cánt	á	ría	∅	tém	e	ría	∅	sérv	í	ría	∅	dòrm	í	ría	∅
	cánt	á	ría	m	tém	e	ría	m	sérv	í	ría	m	dòrm	í	ría	m
	cánt	á	ría	u	tém	e	ría	u	sérv	í	ría	u	dòrm	í	ría	u
	cánt	á	ría	n	tém	e	ría	n	sérv	í	ría	n	dòrm	í	ría	n
Subjuntiu Present	cánt	-	i	∅	tém	-	i	∅	sérv	èix	i	∅	dòrm	-	i	∅
	cánt	-	i	s	tém	-	i	s	sérv	èix	i	s	dòrm	-	i	s
	cánt	-	i	∅	tém	-	i	∅	sérv	èix	i	∅	dòrm	-	i	∅
	cánt	è		m	tém	è		m	sérv	í		m	dòrm	í		m
	cánt	è		u	tém	è		u	sérv	í		u	dòrm	í		u
	cánt	-	i	n	tém	-	i	n	sérv	èix	i	n	dòrm	-	i	n
Imperfet	cánt	é	s	∅	tém	é	s	∅	sérv	í	s	∅	dòrm	í	s	∅
	cánt	é	ssi	s	tém	é	ssi	s	sérv	í	ssi	s	dòrm	í	ssi	s
	cánt	é	s	∅	tém	é	s	∅	sérv	í	s	∅	dòrm	í	s	∅
	cánt	é	ssi	m	tém	é	ssi	m	sérv	í	ssi	m	dòrm	í	ssi	m
	cánt	é	ssi	u	tém	é	ssi	u	sérv	í	ssi	u	dòrm	í	ssi	u
	cánt	é	ssi	n	tém	é	ssi	n	sérv	í	ssi	n	dòrm	í	ssi	n
Infinitiu	cánt	á	r		tém	e	r		sérv	í	r		dòrm	í	r	
Gerundi	cánt	á	nt		tém	é	nt		sérv	í	nt		dòrm	í	nt	
Participi	cánt	á	t		tém	ú	t		sérv	í	t		dòrm	í	t	

[13] Segona conjugació: *perdre*

Irregularitat de la terminació:

- manca de vocal temàtica a l'infinitiu, futur i condicional: *perd-Ø-re* / model: *tém-e-r*.

Com <i>perdre</i> <i>batre, abatre...</i> <i>botre, rebotre...</i> <i>cabre (cabere)</i> ⁽¹⁾ <i>decebre</i> <i>concebre</i> <i>metre</i> ⁽²⁾ <i>admetre</i> ⁽²⁾ ... <i>percebre</i> <i>rebre</i> <i>retre</i> <i>rompre</i> <i>corrompre</i> <i>irrompre</i>	Infinitiu perd Ø r e * Futur perd Ø ré Ø Condicional perd Ø ria Ø	I. present perd o Ø perd Ø s * perd ØØ perd e m perd e u perd e n	S. present perd i Ø perd i s perd i Ø perd e m perd e u perd i n	S. imperfet perd é s Ø I. passat perd í Ø Participi perd u t
	I. imperfet perd i a Ø	Imperatiu perd ØØ perd i Ø perd e m perd e u perd i n		
	Gerundi perd e nt			

[14] Segona conjugació: *vendre*

Irregularitat del radical:

- rels alternants: /véⁿ/- (pura) i /vé^{ng}/- (velaritzada).

Irregularitats de la terminació:

- manca de vocal temàtica a l'inf., fut. i condic.: *ven(d)-Ø-re* / regular: *tém-e-r*. (RF3)

- absència de marca de temps a la 1^a p. sing. de l'indic. present: *venc-Ø* / regular: *tem-o*.

Com <i>vendre</i> : <i>absoldre</i> ⁽²⁾ ... <i>atendre</i> ⁽²⁾ ... <i>caldre (caler)</i> <i>dependre</i> ⁽²⁾ ... <i>dissoldre</i> ⁽²⁾ ... <i>encendre</i> ⁽²⁾ ... <i>fendre</i> ⁽²⁾ ... <i>fondre</i> ⁽²⁾ ... <i>moldre</i> ⁽²⁾ ... <i>ofendre</i> ⁽²⁾ ... <i>prendre</i> ⁽²⁾ ... <i>pondre</i> ⁽²⁾ ... <i>romandre</i> ⁽²⁾ ... <i>tondre</i> ⁽²⁾	Infinitiu ven d Ø r e * Futur ven d Ø ré Ø Condicional ven d Ø ria Ø	I. present venc ØØ ven Ø s * ven ØØ ven e m ven e u ven e n	S. present vengu i Ø vengu i s vengu i Ø vengu e m vengu e u vengu i n	S. imperfet vengu é s Ø I. passat vengu í Ø Participi veng u t ven u t ⁽³⁾
	I. imperfet ven i a Ø	Imperatiu ven ØØ vengu i Ø vengu e m		
	Gerundi ven e nt	ven e u vengu i n		

Nota * Consonant i vocal de suport: *perdre, rebre / vendre, fondre...* (RMF 2, RF3)

Nota 1 Subjuntiu present irregular: *càpiga, càpigues...* [26].

Nota 2 Tenen participi fort irregular: *fos, ofès, romàs...* Cerqueu-los a [35].

Nota 3 Variant del participi no velaritzada, peculiar de *vendre*.

Els paradigmes verbals

[15]

Segona conjugació: *conèixer*

Irregularitat del radical:

- rels alternants: /konéʃ/- (pura) i /konég/- (velaritzada).

Irregularitat en la terminació:

- manca de marca de temps a la 1^a p. sing. de l'indicatiu present: *conec-Ø* / model: *tem-o*.

Com <i>conèixer</i> :	<i>Infinitiu</i>	<i>I. present</i>	<i>S. present</i>	<i>S. imperfet</i>
<i>desconèixer</i>	conèix e r	conec ØØ	conegu i Ø	conegu é s Ø
<i>reconèixer</i>		coneix e s *	conegu i s	
<i>parèixer</i>	<i>Futur</i>	coneix ØØ	conegu i Ø	<i>I. passat</i>
<i>aparèixer</i>	coneix e ré Ø	coneix e m	conegu e m	conegu í Ø
<i>comparèixer</i>		coneix e u	conegu e u	
<i>desaparèixer</i>	<i>Condicional</i>	coneix e n	conegu i n	<i>Participi</i>
<i>reaparèixer</i>	coneix e ría Ø			coneg u t
		<i>Imperatiu</i>		
	<i>I. imperfet</i>	coneix ØØ		
	coneix i a Ø	conegu i Ø		
		conegu e m		
	<i>Gerundi</i>	coneix e u		
	coneix e nt	conegu i n		

[16] Segona conjugació: *coure*

Irregularitat del radical:

- rels alternants: /ków/- (pura), /kó/- (de gerundi) i /kóg/- (velaritzada).

Irregularitats de la terminació:

- manca de vocal temàtica a l'infinitiu, futur i condicional: *cou-Ø-re* / regular: *tém-e-r*.

- absència de marca de temps a la 1^a p. sing. de l'indicatiu present: *coc-Ø* / regular: *tem-o*.

Com <i>coure</i> :	<i>Infinitiu</i>	<i>I. present</i>	<i>S. present</i>	<i>S. imperfet</i>
<i>cloure</i> ⁽¹⁾	cou Ø r e *	coc ØØ	cogu i Ø	cogu é s Ø
<i>concloure</i> ⁽¹⁾		cou Ø s	cogu i s	
<i>excloure</i> ⁽¹⁾	<i>Futur</i>	cou ØØ	cogu i Ø	<i>I. passat</i>
<i>descloure</i> ⁽¹⁾	cou Ø ré Ø	co e m	cogu e m	cogu í Ø
<i>incloure</i> ⁽¹⁾		co e u	cogu e u	
<i>recloure</i> ⁽¹⁾	<i>Condicional</i>	cou e n	cogu i n	<i>Participi</i>
<i>plaire</i>	cou Ø ría Ø			cog u t
<i>desplaire</i>		<i>Imperatiu</i>		cu i t ⁽¹⁾
<i>complaire</i>	<i>I. imperfet</i>	cou ØØ		
<i>recoure</i>	co ĩ a Ø	cogu i Ø		
<i>riure</i> ⁽²⁾		cogu e m		
<i>somriure</i> ⁽²⁾	<i>Gerundi</i>	co e u		
<i>raure</i> ⁽²⁾	co e nt	cogu i n		

Nota *

Vocal de suport: *reconeixes*, *apareixes* / *coure*, *cloure*, *plaire*... (RMF 2)

Nota 1

Tenen participi fort irregular: *clos*, *conclòs*, *cuit*... Cerqueu-los a [35].

Nota 2

Desplaça l'accent a indicatiu imperfet: *reia*, *somreia* (però *coïa*, *plaiïa*...).

Els paradigmes verbals

[17]

Segona conjugació: *beure*

Irregularitat del radical:

- rels alternants: /béw/- (pura), /bév/- (de gerundi) i /bé**g**/- (velaritzada).

Irregularitats de la terminació:

- manca de vocal temàtica a l'infinitiu, futur i condicional: *beu-Ø-re* / regular: *tém-e-r*.

- absència de marca de temps a la 1^a p. sing. de l'indicatiu present: *bec-Ø* / regular: *tem-o*.

Com <i>beure</i> :	Infinitiu	I. present	S. present	S. imperfet
<i>deure</i>	beu Ø r e *	bec ØØ	begu i Ø	begu é s Ø
<i>escriure</i> ⁽¹⁾		beu Ø s	begu i s	
<i>descriure</i> ⁽¹⁾	Futur	beu ØØ	begu i Ø	I. passat
<i>descriure</i> ⁽¹⁾	beu Ø ré Ø	bev e m	begu e m	begu í Ø
<i>adscriure</i> ⁽¹⁾ ...		bev e u	begu e u	
<i>moure</i>	Condicional	beu e n	begu i n	Participi
<i>promoure</i>	beu Ø ría Ø			beg u t
<i>somoure</i>		Imperatiu		
<i>remoure</i>	I. imperfet	beu ØØ		
<i>somoure</i>	bev i a Ø	begu i Ø		
<i>ploure</i>		begu e m		
<i>viure</i> ⁽¹⁾	Gerundi	bev e u		
<i>conviuere</i> ⁽¹⁾ ...	bev e nt	begu i n		

[18]

Tercera conjugació: *tenir*

Irregularitat del radical:

- rels alternants: /tén/-, /té/-, /tín/- (pures) i /tí**ng**/-.

Irregularitats de la terminació (formes verbals passades a la 2ª conjugació):

- substitució de vocal temàtica al radical velaritzat: *tíngu-é-ssis*, *tingu-e-res*, *tingu-e-m*;

- manca de vocal temàtica a l'inf., fut. i condic.: *tínd-Ø-re* / regular: *ten-i-r* (3ª conj);

- absència de marca de temps a la 1^a s. de l'ind. present: *tínc-Ø* / regular: *dorm-o*.

Com <i>tenir</i> :	Infinitiu	I. present	S. present	S. imperfet
<i>capténir-se</i> ⁽²⁾	ten i r	tínc ØØ ⁽¹⁾	tingu i Ø ⁽¹⁾	tingu é s Ø ⁽¹⁾
<i>conténir</i> ⁽²⁾	tin d Ø r e * ⁽¹⁾	ten Ø s	tingu i s ⁽¹⁾	
<i>entretenir</i> ⁽²⁾		té ØØ	tingu i Ø ⁽¹⁾	I. passat
<i>deténir</i> ⁽²⁾	Futur	ten i m	tingu e m ⁽¹⁾	tingu í Ø ⁽¹⁾
<i>obtenir</i> ⁽²⁾	tin d Ø ré Ø * ⁽¹⁾	ten i u	tingu e u ⁽¹⁾	
<i>manténir</i> ⁽²⁾		ten e n	tingu i n ⁽¹⁾	Participi
<i>retenir</i> ⁽²⁾	Condicional			ting u t ⁽¹⁾
<i>sostenir</i> ⁽²⁾	tin d Ø ría Ø * ⁽¹⁾			
També: <i>venir</i>		Imperatiu		
<i>avenir-se</i> ⁽²⁾	I. imperfet	té ØØ	tingu e s ⁽¹⁾	
<i>convenir</i> ⁽²⁾	ten i a Ø		tingu i Ø ⁽¹⁾	
<i>prevenir</i> ⁽²⁾	Gerundi	ten i u	tingu e m ⁽¹⁾	
<i>revenir</i> ⁽²⁾	ten i nt		tingu e u ⁽¹⁾	
			tingu i n ⁽¹⁾	

Nota *

Consonant o vocal de suport: *tíndre*, *tíndré*, *tíndria*; *tíndre*,... (RF 3, RMF 2)

Nota 1

Malgrat ser verbs de la 3ª conjugació, tenen moltes formes verbals de la 2^a.

Nota 2

Imperatiu: *obté*n, *obtingu*i, *obtinguem*, *obteni*u, *obtingu*in; *prevén*... [30]

[19] Infinitiu

L'infinitiu de la 2ª conjugació acabat en **-re** (sense vocal temàtica) pren una **-d-** eufònica quan l'arrel acaba en **-l** o **-n**, com a *moldre* i *fondre* [14] (seguint la RF 3). Aquesta **d**, doncs, no apareix als altres temps d'aquests verbs; per exemple:

De *vendre* tenim *ven* i *venia* i no pas **vend* o **vendia*.

Són, també, irregulars els infinitius de la 2ª acabats en **-er** [É] tònic i en **-r**:

haver, *poder*, *saber*, *soler* i *valer*; *fer*, *dur* i *dir*.

Es consideren col·loquials –i no s'admeten en altres nivells de llenguatge– els infinitius formats sobre radical velar acabats en **-guer**:

caber (**capiguer*), *caldre* (**calguer*), *poder* (**poguer*), *saber* (**sapiguer*), *valer* (**valguer*), *voler* (**volguer*).

Els verbs següents tenen un infinitiu secundari, que indiquem entre parèntesis i que sol considerar-se més col·loquial:

doldre (*doler*), *cabre* (*caber*), *caldre* (*caler*), *jeure* (*jaure*), *treure* (*traure*), *néixer* (*nàixer*), *valer* (*valdre*), *ésser* (*ser*), *tenir* (*tindre*), *venir* (*vindre*) i *haver* (*heure* [*haure*]), com a transitiu.

[20] Problemes més freqüents referits a l'enunciat del verb

a) Canviar de conjugació el verb

No són de la tercera conjugació (com els castellans *abatir*, *admitir*, *concluir*, *concurrir*, *difundir*, sinó de la segona) els derivats de

- **batre** : *abatre*, *combatre*, *debatre*, *rebatre*;
- **metre** : *admetre*, *emetre*, *ometre*, *permetre*, *readmetre*, *remetre*, *transmetre*;
- **cloure** : *concloure*, *encloure*, *excloure*, *incloure*, *recloure*;
- **córrer** : *concórrer*; *incórrer*; *ocórrer*; *recórrer*, *transcórrer*; *discórrer*;
- **fondre** : *confondre*, *difondre*, *infondre*, *refondre*;
- **rompre** : *corrompre*, *interrompre*, *irrompre*, *prorrompre*;
- i, a més, *apercebre*, *concebre*, *decebre*, *percebre*; per tant direm:

Direm, doncs: *Emetem un programa en què debatem per què no els exclouem*.

Tingueu present que en català són de la tercera *garantir* (**no**: **garantitzar*), *reflectir* (**no**: **reflexar*), *traïr* (**no**: **traïcionar*), *pol·luir* (**no**: **pol·lucionar*), *aclarir* (**no**: **aclarar*), *afavorir* (**no**: **afavorèixer*)...; per tant direm:

Aclareix–ho: et garanteixen de debò que no afavoreixen la nostra competència?

b) Canviar la vocal tònic de la rel

Nedar; *afaitar*, *muntar*; *desmuntar*; *tancar*; *cabre*, *disfressar-se*; direm, doncs: *M'afaito, desmunto la maquineta i la netejo ara: encara no em disfresso*.

c) Usar com a pronominals verbs que no ho són

Callar; *pujar*; *baixar*; *marxar*, *caure*, *venir*...; direm, doncs:

Calla, no xerris que vaig caure (**no** pas: **Calla't, no xerris que em vaig caure*.)

[21] Gerundi

El gerundi té la mateixa arrel i pertany a la mateixa conjugació que la 1^a i 2ª persones del plural de l'indicatiu present (IP):

- *vivint, escrivint* (~IP: *vivim, escrivim*) [3ª conjugació];
- *caient, creient, seient, traient, jaient* (~IP: *traïem, jaïem...*) [2^a];
- *plaent, coent, rient, cloent, dient, duent, raent* (~IP: *plaem...*) [2^a];
- *bevent, devent, movent, commovent* (~IP: *bevem, devem...*) [2^a];
- *havent* (~IP: *havem*), però *essent* (*sent*) (=/=IP: *som*).

Es consideren col·loquials –i, doncs, no s'admeten en altres nivells de llenguatge– els gerundis formats amb el radical velar i acabats en –**guent**:

bevent (**beguent*), *corrent* (**correguent*), *plovent* (**ploguent*), *escrivint* (**escriguent*), *vivint* (**visquent*).

Recordeu, a més, que en català els verbs de [20a] s'han de conjuguar per la segona conjugació:

combatent, (**no**: **combatint*), *excloent*, *ocorrent*, *infontent*, *irrompent*...

[22] Indicatiu present

Els verbs de la primera conjugació són regulars llevat dels verbs:

- *anar*: *vaig, vas, va, anem, aneu, van*;
- *anar-se'n*: *me'n vaig, te'n vas, se'n va, ens n'anem, us n'aneu, se'n van*;
- *estar*: *estic, estàs, està, estem, esteu, estan*.

Donar, però, no és irregular : *dono* (**no**: **donc*), *dónes, dóna, donem, doneu, donen*.

Cal tenir present que, en els verbs acabats en **-iar**, la darrera vocal de l'arrel, una **-i**, és tònica i no forma diftong amb la terminació:

canvi/o, canvi/es, canvi/a, canvi/em [kəmbiɛm], *canvi/eu, canvi/en* [kəmbiɛn];

com a *anunciar; apreciar; auxiliar; aviciar; beneficiar; calumniar; saciar; col·legiar-se; comerciar; congeniar; contagiar; copiar; denunciar; diferenciar; distanciar; divorciar; elogiar; enunciar; estudiar; evidenciar; exiliar; expropiar; gloriar-se; incendiar; iniciar*...

[23] Prenen radical velar a la primera persona de l'indicatiu present:

- els verbs de la segona conjugació que tenen l'infinitiu acabat com *moldre, vendre* [14], *beure* (però **no** *veure*), *a més de valer i soler*:
molc, venc, valc, solc, bec, caic / regular: *temo* [2^a]; i
- els verbs de la tercera conjugació *tenir, venir* [18], *viure* i *escriure* (gerundi: *tenint, vivint, venint, escrivint*):
tinc, vinc, escric, visc / regular: *dormo* [3^a].

Noteu que, dintre del grup que pren radical velar a l'indicatiu present, alguns verbs estan a cavall entre la 2ª conjugació i la 3^a:

- *tenir, retenir...*; *venir, sobrevenir...*: *tinc, tens, té, tenim, teniu, tenen*;
- *viure, conviure, malviure, reviure, sobreviure*: *visc, vius, viu, vivim, viviu, viuen*;
- *escriure, adscriure, descriure, inscriure, subscriure...*: *escric, escrius, escriu, escrivim, escriviu, escriuen*.

La resta de verbs que prenen el radical velar a la primera persona del singular són, com els correspon, de la segona conjugació:

Els paradigmes verbals

- *beure, deure, ploure, moure* i derivats: *bec*, *beus*, *beu*, *bevem*, *beveu*, *beuen*;
- *coure, riure, plaure, cloure, raure* i derivats: *coç*, *cous*, *cou*, *coem*, *coeu*, *couen*;
- *dir, desdir, contradir, predir, redir*: *dic*, *dus*, *diu*, *diem*, *diu*, *diuen*;
- *dur*: *duc*, *duus* o *dus*, *duu* o *du*, *duem*, *dueu*, *duen*;
- *creure, seure, asseure, sobreseure, lleure*: *creç*, *creus*, *creu*, *creiem*, *creieu*, *creuen*;
- *caure, decaure, escaure, recaure*: *caic*, *caus*, *cau*, *caiem*, *caieu*, *cauen*;
- *conèixer, desconèixer, reconèixer...*: *conec*, *coneixes*, *coneix*, *coneixem*, *coneixeu*, *coneixen*;
- *aparèixer, comparèixer...*: *apareç*, *apareixes*, *apareix*, *apareixem*, *apareixeu*, *apareixen*;
- *ésser*: *sóc*, *ets*, *és*, *som*, *sou*, *són*;
- *poder*: *puc*, *pots*, *pot*, *podem*, *podeu*, *poden*.

Fixeu-vos, a més, en les irregularitats de l'indicatiu present de verbs com *saber* (sé), *fer* (faig), *veure* (veig), *voler* (vull):

- *fer, desfer, refer, satisfer...*: *faig*, *fas*, *fa*, *fem*, *feu*, *fan*;
- *voler*: *vull*, *vols*, *vol*, *volem*, *voleu*, *volen*;
- *veure, preveure, reveure*: *veig*, *veus*, *veu*, *veiem*, *veieu*, *veuen*.

[24] Formes verbals dobles de l'indicatiu present

- *Haver (heure)* ('aconseguir'): *hec*, *heus*, *heu*, *havem*, *haveu*, *heuen*;
- *haver* (auxiliar): *he*, *has*, *ha*, *hem* o *havem*, *heu* o *haveu*, *han*;
- *haver de*: *he* o *haig* *de*, *has de...*
- *jeure, ajeure, treure, atreure, retreure, distreure...*: *jec* (*jac*), *jeus* (*jaus*), *jeu* (*jau*), *jaiem*, *jaieu*, *jeuen* (*jauen*);
- *néixer, renéixer*: *neixo* (*naixo*), *neixes* (*naixes*), *neix* (*naix*), *naixem*, *naixeu*, *neixen* (*naixen*).

[25] Recordeu de l'indicatiu present

Són de la segona els verbs de [20a], i diem, doncs:

incloc, *recorro*, *ocorre*, *admetem*, *emeteu...*

A l'indicatiu present, tots els verbs de la tercera conjugació segueixen el model *servir* [8], llevat d'uns quants que es conjuguen d'acord amb *dormir* (vegeu-ne la llista a [9]). Alguns verbs, però, vacil·len entre ambdós models, com:

consumeixo, *consumo*; *resumeixo*, *resumo*; *brunz*, *brunzeix* (vegeu [8 i 9]).

Sofreixen canvis a la vocal tònica de la rel:

- *collir, escollir, recollir...*: *cullo*, *culls*, *cull*, *collim*, *colliu*, *cullen*;
- *escopir*: *escupo*, *escups*, *escup*, *escopim*, *escopiu*, *escupen*;
- *sortir*: *surto*, *surts*, *surt*, *sortim*, *sortiu*, *surten*;
- *tossir*: *tusso*, *tusses*, *tus*, *tossim*, *tossiu*, *tussen*;
- *cosir, descosir, recosir*: *uso*, *cuses*, *cus*, *cosim*, *cosiu*, *cusen*;
- *eixir, deseixir-se, reeixir, sobreeixir*: *ixo*, *ixes*, *ix*, *eixim*, *eixiu*, *ixen*.

[26] Subjuntiu present

Els verbs de la primera conjugació són regulars, excepte *anar* (*vagi, vagis, vagi, anem, aneu, vagin*) i *estar* (*estigui*). Recordeu, doncs, que *donar* fa *doni* (no: **dongui*), *donis...* i tingueu present l'accent tònic i el hiat en la partició en síl·labes dels verbs en **-iar** [22] com *estudiar, copiar, elogiar...*:

can-vi-i; can-vi-ïs, can-vi-ï, can-vi-em, can-vi-eu, can-vi-ïn.

Preneu **radical velar** al subjuntiu present els verbs que en tenien a la primera persona de l'indicatiu present com ocorre a *molc / molgui, venc / vengui, visc / visqui* [23].

Recordeu, també, el que ocorre amb certes formes verbals:

- *conèixer, reconèixer, desconèixer; aparèixer...*: *conegui, coneguis, conegui, coneguem, conegueu, coneguin;*
- *viure, conviure, reviure...*: *visqui, visquis, visqui, visquem, visqueu, visquin;*
- *beure, deure, ploure, moure; creure, seure; cloure, riure...*: *begui, beguis, begui, beguem, begueu, beguin;*
- *escriure, adscriure, descriure, inscriure, subscriure...*: *escrigui, escriguis, escrigui, escriguem, escrigueu, escriguin;*
- *caure, decaure, escaure, recaure*: *caigui, caiguis, caigui, caiguem, caiguen, caiguin;*
- *ésser*: *sigui, siguis, sigui, siguem, sigueu, siguin;*
- *poder, voler*: *pugui, puguis, pugui, puguem, puguen, puguin.*

Fixeu-vos, a més, en les irregularitats de:

- *cabre, saber*: *sàpiga, sàpigues, sàpiga, sapiguem, sapiguen, sàpiguen;*
- *veure, reveure, preveure*: *vegi, vegis, vegi, vegem, vegueu, vegin.*

[27] Formes verbals dobles del subjuntiu present

- *Haver* (auxiliar): *hagi, hakis, hagi, hàgim (haguem), hàgiu (hagueu), hagin;*
- *haver* (heure): *hegui, heguis, hegui, haguem, hagueu, heguin;*
- *córrer, escórrer, incórrer, recórrer, descórrer, concórrer*: *corri [...], correm o correuem, correu o correueu, corrin;*
- *créixer, decreixer*: *creixi [...], creixem o cresquem, creixeu o cresqueu, creixin;*
- *néixer, renéixer*: *neixi o naixi [...], naixem o nasquem, naixeu o nasqueu, neixin o naixin;*
- *merèixer*: *mereixi [...], mereixem o meresquem, mereixeu o meresqueu, mereixin;*
- *treure, retreure, distreure, atreure, ajeure, jeure...*: *tregui (tragui), treguis (traguis), tregui (tragui), traguem, tragueu, treguin (traquin);*
- *fer, refer...*: *faci, facis, faci, fem (facem), feu (faceu), facin.*

[28] Recordeu (Subjuntiu present)

Són de la segona els verbs de [20 a], i diem, doncs:

exclogui, recorri, emetem, combateu...

Els verbs de la tercera prenen o no increment **-eix**, d'acord amb les llistes de [8 i 9].

Sofreixen canvis en la vocal de la rel, a més de verbs estudiats de la segona, com *néixer* (*naixem o nasquem*); *fer* (*faci*); *treure* (*traguem*), aquests de la tercera b:

- *collir, tossir, sortir, cosir, escopir i derivats*: *surti, surtis, surti, sortim, sortiu, surtin;*
- *eixir, deseixir-se, sobreeixir, reeixir*: *ixi, ixis, ixi, eixim, eixiu, ixin.*

[29] Imperatiu

La segona persona (*tu, vosaltres*) prové de l'indicatiu, mentre que les altres formes provenen del subjuntiu; per exemple:

viure: *viu – viviu* (indicatiu) / *visqui, visquem, visquin* (subjuntiu).

Per això, conjugarem l'imperatiu seguint l'ordre següent:

mol (tu) – *moleu* (vós) / *molgui* (vostè), *molguem* (nosaltres), *molguin* [velaritzats].

Vegem, doncs, alguns imperatius irregulars:

- *moldre, dissoldre, resoldre, ofendre, estendre, vendre...* [14]:
pren – preneu / prengui, prenguem, prenguin;
- *beure, moure, deure, promouvoir, remoure, commoure...* [17]:
mou – moveu / mogui, moguem, moguin;
- *escriure, inscriure, subscriure, reescriure, adscriure...*:
escriu – escriviu [3^a conj] / *escrigui, escriguem, escriguin* [2^a conj.];
- *venir* : *vine – veniu* [3^a conj] / *vingui, vinguem, vinguin* [2^a conj.];
- *haver (heure)*: *heu – haveu / hegui, haguem, heguin;*
- *plaure, complaure, coure, recoure, riure, cloure, incloure* [16]:
plau – plaueu / plagui, plaguem, plaguin;
- *seure, asseure's, creure*: *seu – seieu / segui, seguem, seguin;*
- *caure, recaure, decaure*: *cau – caieu / caigui, caiguem, caiguin;*
- *conèixer, aparèixer, comparèixer, desaparèixer, reparèixer* [15]:
coneix – coneixeu / conegui, coneguem, coneguin.

Observeu els verbs que prenen *-es* o *-s* a la segona persona del singular:

- *ésser; dir, desdir, maldir, contradir* :
sigues – sigueu / sigui, siguem, siguin; digues; [tots velaritzats]
- *estar* [1ª conj]: *estigues – estigues / estigui, estiguem, estiguin;* [velaritzats: 2^a]
- *poder, valer*: *vulgues – vulgueu / vulgui, vulguem, vulguin;* [tots velaritzats]
- *saber* (però no *cabre*: *cap – cabeu / càpiga, capiguem, càpiguen*):
sàpigues – sapigueu / sàpiga, sapiguem, sàpiguen. [tots velaritzats]

[30] Formes verbals dobles de l'imperatiu

- *Córrer, recórrer, descórrer, incórrer*:
corre – correu / corri, correm o correguem, corrin;
- *créixer, merèixer*: *creix – creixeu / creixí, creixem o cresquem, creixin;*
- *jeure, ajeure's, treure, distreure, retreure, sostreure...*:
jeu (jau) – jaieu / jegui (jagui), jaguem, jeguin (jaguin);
- *néixer, renéixer*: *neix (naix) – naixeu / neixi (naixi), naixem, neixin (naixin);*
- *fer, desfer, refer, contrafer, satisfer...*:
fes – feu / faci, fem (facem), facin;
- *veure, reveure, preveure, entreveure*:
veges (ves) – vegeu (veieu) / vegi, vegem, vegin;
- *tenir*: *té, ten – teniu* [3^a] o *tingues – tingueu / tingui, tinguem, tinguin* [2ª conj]
- *obtenir, detenir, retenir; capténir-se...; prevenir, avenir-se...*:
obtéu – obteniu [3^a] o *obtingues – obtingueu / obtingui, obtinguem, obtinguin* [2ª conj]

[31] Indicatiu imperfect

L'imperfet d'indicatiu mostra algunes formes característiques en alguns verbs de la segona, especialment alguns dels acabats en **-ure**:

- **beure, deure, ploure, moure, commoure, remoure, viure, escriure...**:
bevia, devia, plovia, movia...
- **plaure, complaure, desplaure, coure, recoure, cloure, descloure, incloure, raure...**:
plaiïa, coiïa, cloïa, raïa;
- **riure, somriure, dir, desdir, dur**: *reïa, somreïa, deïa, desdeïa, duïa;*
- **caure, recaure, creure, seure, asseure's, treure, distreure's, jeure, veure, preveure**:
queïa, creïa, seïa, treïa, jeïa, veïa...

[32] Indicatiu passat simple

Els verbs de la **segona conjugació** amb infinitiu acabat com **moldre, vendre** [14], **beure** (però no **veure**), i tots els altres verbs que presenten radicals velars acabats en **-c** i **-sc** a la primera persona del singular de l'indicatiu present, també prenen radical velar al passat simple; per exemple:

- **moldre**: *molc* → *molguí, molgues, molgué, molguérem, molguéreu, molgueren*;
 - **beure**: *bec* → *beguí, begues, begué, beguérem, beguéreu, begueren*;
 - **viure**: *visc* → *visquí, visques, visqué, visquérem, visquéreu, visqueren*.
- però no pas **cabre** ni **saber**: *cabo* → *cabí, caberes...*; *sé* → *sabí, saberes...*

També prenen un radical velaritzat **haver** i **córrer** (malgrat jo he o haig, jo corro):

- **haver**: *haguí, hagues, hagué, haguérem, haguéreu, hagneren*;
- **córrer, concórrer, descórrer...**: *correguí, corregheres...*

Deixen la seva conjugació, es velaritzen i es conjuguen per la segona:

- **tenir, venir...** [3^a]: *tinc* → *tinguí, tingues, tingué...*; *vinc* → *vinguí, vingues...* [2^a]
- **estar** [1^a]: *estic* → *estiguí, estigues, estigué, estiguérem, estiguéreu, estigueren* [2^a].

Presenten solucions ben peculiars per raons històriques:

- **ésser**:
fui, fores, fou, fórem, fóreu, foren;
- **fer, desfer, satisfer, refer...**:
fiu, feres, féu, férem, féreu, feren.

Alguns verbs presenten formes dobles al passat simple:

- **créixer, merèixer, desmerèixer...**:
creixí, creixeres, creixé... / (cresquí, cresques, cresqué...)
- **néixer, renéixer**:
naixí, naixeres, naixé, naixérem, naixéreu, naixeren o *nasquí, nasques, nasqué...*
- **escriure, descriure...** [3^a]:
escriví, escrivies, escriví... [3^a] / (escriguí, escrigues, escrigué...) [2ª conj].
- **veure, reveure, preveure, entreveure**:
viu, veieres (veres), veié (véu), veiérem (vérem), veiéreu (véreu), veieren (veren).

[33] Subjuntiu imperfect

Els verbs de la **segona conjugació** amb infinitiu acabat com **moldre**, **vendre** [14], **beure** (però no *veure*), i tots els altres verbs que presenten radicals velars acabats en **-c** i **-sc** a la primera persona del singular de l'indicatiu present, també prenen radical velar al subjuntiu imperfect; per exemple:

- **moldre**: *molc* → *molgués*, *molguessis*, *molgués*, *molguéssim*, *molguéssiu*, *molguessin*
 - **beure**: *bec* → *begués*, *beguessis*, *begués*, *beguéssim*, *beguéssiu*, *beguessin*;
 - **viure**: *visc* → *visqués*, *visquessis*, *visqués*, *visquéssim*, *visquéssiu*, *visquessin*.
- però no pas **cabre** ni **saber**: *cabo* → *cabés*, *cabessis*...; *sé* → *sabés*, *sabessis*...

Observeu alguns imperfects especials:

- **córrer**, **concórrer**, **recórrer**, **escórrer**...: *corregués* (**no**: **corrés*);
- **estar**; **haver**: *estigués*, *hagués* (**no**: **estés*);
- **veure**, **reveure**, **preveure**, **entreveure**: *veiés* (**no**: **vegés*);

Tenen formes dobles:

- **ésser**: *fos*, *fossis*... / (*sigués*, *siguessis*...);
- **escriure**, **subscriure**, **rescriure**...: *escrivís*, *escrivissis*... [3^a] / (*escrigués* [2ª conj]);
- **créixer**, **merèixer**: *creixés* / (*cresqués*); *mereixés* / (*meresqués*);
- **néixer**, **renéixer**: *naixés*, *naixeissis*... o *nasqués*, *nasquessis*...

[34] Futur i condicional

El futur i el condicional es formen afegint a l'infinitiu unes formes del verb **haver** (en present al futur i en imperfect al condicional):

- **volar+he**, **témer+has**, **dormir+ha**, **servir+hem**... > *volaré*, *temeràs*, *dormirà*, *servirem*...
- **volar+hia** (<havia), **témer+hies** (<haves)...) > *volaria*, *temeries*...

Fixeu-vos en el verbs següents:

- **rebre**, **perdre**; **batre**, **combatre**, **rebatre**; **cabre**; **concebre**, **decebre**; **metre**, **admetre**, **comprometre**, **remetre**; **rompre**, **corrompre**, **irrompre**... [13]:
rebré, *rebria*, *perdré*, *perdrà*; *combatré*, *concebré*, *admetré*, *remetré*, *corrompré*...
- **fer**, **néixer**, **jeure**, **treure**...: *faré*, *refaré*, *naixeré*, *jauré*, *trauré*, *distrauré*...
- **voler**, **valer**, **equivaler**, **prevaler**, **soler**, **tenir**, **venir**...:
voldré, *valdré*, *soldré*, *tindré*, *retindré*, *vindré*, *m'avindré*...

Tenen formes dobles:

- **anar**: *aniré* o *iré*; *aniria* o *iria*;
- **haver** (auxiliar): *hauria* o *haguera*, (*hauria* o *haguera cantat*);
- **ésser**: *seria* o *fóra*, *series* o *fores*...

Recordeu que els verbs de [20a] són de la segona conjugació: *abatré*, *conclouré*, *inclouré*, *combatré*, *ocorrerà*, *recorrerà*, *admetré*, *emetré*, *permetré*, *irrompré*, *percebré*... (**no**: **abatiré*, **concluiré*...).

[35] Participi

Hi ha força participis irregulars, especialment a la segona conjugació.

a) Participi format sobre una rel provinent d'un altre verb:

- ésser: *estat* (del verb *estar*) o *sigut* (més col·loquial).

b) Participis regulars terminats en **-ut** (sense modificacions al radical):

- *apercebre, concebre, decebre, percebre*: *apercebut, apercebuda...*
- *batre, abatre, combatre, debatre, rebatre*: *batut, batuda...*
- *botre, rebotre*: *botut, botuda...*
- *cabre*: *cabut, cabuda* (**no**: **capigut*);
- *fúmer, fúnyer*: *fumut, fumuda...*
- *plànyer, complànyer*: *planyut, complanyut*;
- *prémer, esprésmer*: *premut, premuda...*
- *rebre, retre*: *rebut, rebuda; retut, retuda...*
- *rompre, corrompre, interrompre, irrompre*: *romput, rompuda...*
- *saber*: *sabut, sabuda* (**no**: **sapigut*).
- *témer, trèmer*: *temut, temuda; tremut, tremuda...*
- *vèncer, convèncer*: *vençut, vençuda...*

c) Participis terminats en **-ut** amb radical alternant velar:

- *beure, embeure's, rebeure's*: *begut, beguda...*
- *caure, decaure, escaure, recaure*: *caigut, caiguda...*
- *caldre*: *calgut, calguda...*
- *córrer, concórrer, descórrer, escórrer...*: *corregut, correguda...*
- *conèixer, desconèixer, reconèixer*: *conegut, coneguda...*
- *créixer, acréixer, decreïxer, recreïxer*: *cregut, creguda...*
- *creure, descreure*: *cregut, creguda...*
- *deure*: *degut, deguda...*
- *doldre, condoldre's*: *dolgut, dolguda...*
- *jeure, ajeure's*: *jagut, jaguda...*
- *lleure*: *llegut, lleguda...*
- *merèixer, desmerèixer*: *merescut, merescuda...*
- *moure, commoure, promoure, remoure, somoure*: *mogut, moguda; commogut o commòs; promogut, remogut, somogut*;
- *néixer, renéixer*: *nascut, nascuda...*
- *noure*: *nogut, noguda...*
- *parèixer, aparèixer, comparèixer...*: *paregut, pareguda...*
- *pertànyer*: *pertangut* (alguns gramàtics: *pertanyut*);
- *ploure, entreploure*: *plogut, ploguda...*
- *riure, somriure*: *rigut, riguda...*
- *seure, asseure, sobreseure*: *segut, seguda...*
- *soler*: *solgut, solguda...*
- *tenir, capténir-se, detenir, mantenir...*: *tingut, tinguda...*
- *valer, equivaler, prevaler, sobrevaler*: *valgut, valguda...*
- *vendre, malvendre, revendre*: *venut, venuda o vengut, venguda*;

- *venir, avenir-se, convenir, esdevenir...*: *vingut, vinguda...*
- *viure, conviure, malviure, reviure...*: *viscut, viscuda...*

d) Participis forts (o sigui amb accent a la rel) acabats en **-t**, **-st**, **-it**:

- *absoldre, coldre, dissoldre, resoldre*: *absolt, absolta...*
- *dir, contradir, desdir, predir...*; *dur*: *dit, dita; dut, duta...*
- *estrènyer, constrènyer, restrènyer*: *estret, estreta...*
- *coure, recoure*: *cuit, cuita.../ cogut* (m'ha *cogut* molt l'alcohol; m'ha *cogut* la crítica);
- *moldre, remoldre*: *mòlt, mòlta...*
- *pondre, compondre, correspondre, respondre*: *post, posta...*
- *toldre*: *tott, tolt...*
- *tòrcer, colltòrcer, destòrcer, retòrcer*: *tort, torta...*
- *treure, abstreure, atreure, contreure, distreure, extreure, retreure, sostreure*: *tret, treta...*

e) Participis forts terminats en **-s**:

- *atènyer*: *atès, atesa...*
- *atendre, estendre, pretendre, entendre...*: *atès, atesa...*
- *cloure, concloure, descloure, encloure, excloure...*: *clos, closa;*
- *dependre, despendre, suspendre, expendre*: *depès, depesa...*
- *empènyer*: *empès, empesa...*
- *encendre*: *encès, encesa...*
- *fendre, defendre, ofendre*: *fes, fesa...*
- *fondre, confondre, difondre, infondre, refondre*: *fos, fosa...*
- *imprimir, reimprimir*: *imprès, impresa...*
- *metre, admetre, emetre, ometre, permetre...*: *mes, mesa; admès, admesa...*
- *prendre, comprendre, desprendre, emprendre...*: *pres, presa; comprès...*
- *raure*: *ras, rasa...*
- *romandre*: *romàs, romasa...*
- *tondre, retondre*: *tos, tosa...*

f) Participis forts acabats en **-rt** (3ª conjugació):

- *cobrir, descobrir, encobrir, recobrir*: *cobert, coberta...*
- *complir, acomplir*: *complert, complerta* o *complit, complida;*
- *establir, restablir*: *establert, establerta...*
- *morir*: *mort, morta...*
- *obrir*: *obert, oberta...*
- *oferir*: *ofert, oferta...*
- *reblir*: *reblert, reblerta...*
- *sofrir*: *sofert, soferta...*
- *suplir*: *suplert, suplerta...*

Vigileu de no canviar de conjugació els verbs de [20a]: *exclòs* (**no**: *excluit), *emès* (**no**: *emitit), *interromput* (**no**: *interrumpit)...